Anumber.doc

Ολοένα και περισσότερο απασχολεί τους δημιουργούς το θέμα της ανθρώπινης κλωνοποίησης, καθώς πολλαπλασιάζονται οι ειδήσεις για τα ανά τον κόσμο γενετικά πειράματα. Πριν από λίγους μήνες στην ταινία «Το νησί» (2005, σκηνοθεσία Michael Bay) είδαμε μια φρικιαστική μελλοντική εικόνα: ένα εργαστήριο ανθρώπινης κλωνοποίησης διατηρεί ολόκληρη αποικία αντιγράφων πλούσιων και διάσημων ανθρώπων που μπορούν και θέλουν να έχουν ένα ανθρώπινο ανταλλακτικό, σε περίπτωση που τους χρειαστεί λ.χ. για μεταμόσχευση οργάνων. Οι χολιγουντιανές προδιαγραφές ενός φιλμ δράσης δεν ακύρωσαν τον προβληματισμό για την ηθική σημασία και τις συνέπειες της δημιουργίας αναλώσιμων ανθρώπων από επιστήμονες που δήθεν αγωνίζονται για το καλό της ανθρωπότητας. Ανάλογο θέμα έχει το έργο της Κάριλ Τσέρτσιλ «Ένας αριθμός» (πρεμιέρα στο Royal Court το 2002) που παρουσιάζεται στο θέατρο Εμπρός, σε σκηνοθεσία Τάσου Μπαντή.

Η Κάριλ Τσέρτσιλ (γεν. 1938), μια από τις πλέον σημαντικές συγγραφείς του σύγχρονου αγγλικού θεάτρου, από τα πρώτα της έργα, της δεκαετίας του ’70, σταθερά εστιάζει το ενδιαφέρον της σε θέματα καυτά, όπως η αποικιοκρατία στο Cloud Nine (1979), η θέση της γυναίκας στο Top Girls (1982), ο θατσερισμός και η αγριότητα της χρηματιστηριακής αγοράς στο Serious Money (1987). Με σαφείς σοσιαλιστικές ιδέες γράφει ένα θέατρο πολιτικό που επιδιώκει να βάλει σε σκέψη το κοινό, πειραματιζόμενη την ίδια στιγμή με τη γλώσσα και τη δομή κειμένων που προορίζονται για τη θεατρική σκηνή.
Το Ένας Αριθμός είναι ένα έργο ωριαίας διάρκειας, πέντε εικόνων και τεσσάρων προσώπων που ερμηνεύουν δύο ηθοποιοί (ο ένας τον εξηντάχρονο πατέρα της ιστορίας, και ο δεύτερος τον γιο του και τους δύο κλώνους του). Ευφυώς η Τσέρτσιλ αφήνει να αιωρείται η ευθύνη του επιστήμονα που δημιούργησε «έναν αριθμό» κλώνων και επικεντρώνει στην ευθύνη του πατέρα, που θέλησε να δημιουργήσει ένα τέλειο αντίγραφο του παιδιού που ο ίδιος εγκατέλειψε μετά το θάνατο της γυναίκας του. Τα ερωτήματα που θέτει η συγγραφέας είναι μεγάλου ενδιαφέροντος γιατί δεν απαντώνται εύκολα. Τι καθορίζει την ταυτότητα και την αυθεντικότητα του ανθρώπου; Δύο άνθρωποι γενετικά όμοιοι δεν είναι ίδιοι όταν έχουν μεγαλώσει σε διαφορετικό περιβάλλον –οι προσωπικές τους διαδρομές, η ιστορία που συνθέτει την ταυτότητά τους, τους διαφοροποιούν όπως αν δεν είχαν την παραμικρή σχέση μεταξύ τους. Ωστόσο πίσω από την επιλογή της δημιουργίας ενός κλώνου, κρύβεται ο άρρωστος εγωισμός, η απολύτως απωθητική αυταρχικότητα ενός ανθρώπου που θέλει να μοιάσει στο Θεό ή, αλλιώς, που ανταγωνίζεται την ίδια τη Φύση –κι αυτό δεν μπορεί παρά να έχει οδυνηρές συνέπειες. Πράγματι η σύγκρουση του καλού γιου με τον

‘κακό’ είναι αναπόφευκτη, όπως ήταν αναπόφευκτος ο φόνος του Άβελ από τον Κάιν.
Γίνεται νομίζω σαφές πως το Ένας Αριθμός δεν είναι ένα έργο για την κλωνοποίηση αλλά ένα καθαρό δράμα για τις σχέσεις μεταξύ πατέρα-γιου και μεταξύ ανθρώπων που ανακαλύπτουν ξαφνικά ότι στερούνται το βασικό ανθρώπινο χαρακτηριστικό, την μοναδικότητα του γενετικού τους κώδικα.
Η Τσέρτσιλ παρέχει ελάχιστες σκηνικές οδηγίες και ο λόγος θυμίζει πολύ Πίντερ –έχει μεγάλες παύσεις κι οι ελλειπτικές προτάσεις της μένουν μετέωρες και ‘κυλούν’ από το ένα πρόσωπο στο άλλο. Τους τρεις όμοιους ‘γιους’ ο ηθοποιός πρέπει να τους διαφοροποιήσει με ταξικά κριτήρια, γλώσσας και εν γένει διαφορετικής κίνησης στο χώρο, αφού ο αυθεντικός γιος μιλάει περίπου κόκνι και ο πλούσιος κλώνος την ιδιόλεκτο της ανώτερης τάξης.
Στη χώρα μας που οι ταξικές διαφορές έχουν σε μεγάλο βαθμό αμβλυνθεί από την επέλαση της, ανεξαρτήτου προελεύσεως, μεσαίας τάξης, η γλωσσική διαφοροποίηση των τριών προσώπων είναι δύσκολη και χρειάζεται έμπειρο και δημιουργικό μεταφραστή. Στην παράσταση του Τάσου Μπαντή, το λόγο απέδωσαν απλώς στα ελληνικά ο ίδιος και ο Θανάσης Σαράντος –οι δυο τους ερμήνευσαν και τους ρόλους. Μικρές διαφορές προσπάθησε ο Θ. Σαράντος με τη σκηνική του συμπεριφορά. Είναι φανερό πως έλειψε η ισχυρή σκηνοθετική καθοδήγηση. Η παράσταση δεν έχει το ρυθμό που απαιτεί το έργο της Τσέρτσιλ, το οποίο μπορεί να αφήνει όλες τις ερμηνευτικές εκδοχές ανοιχτές αλλά από τη στιγμή που θα επιλεγεί μία, πρέπει η σκηνική πράξη να είναι σφικτή και ακριβής για να λειτουργήσει ο ιδιαίτερος λόγος της και για να αποκαλυφθεί η ποικιλία αισθημάτων, συγκρούσεων και ψυχολογικών μεταπτώσεων. Πιθανόν αν ο σκηνοθέτης δεν εμπλέκονταν και στην ερμηνεία του ρόλου του πατέρα, ο έλεγχος της σκηνικής πράξης να μη χανόταν.
Και κάτι ακόμα ένα μεταλλικό τραπέζι και μια καρέκλα και παρόμοια λευκά μπλουζάκια για τους τρεις γιους, δεν είναι σκηνικό και κοστούμια (της Ελένης Μανωλοπούλου) για μια παράσταση που δεν έχει να επιδείξει έστω ενδιαφέροντες φωτισμούς.